

Színházi holmi

Vivie-ből Warrenné lett

Vivie megkorosodott és önálló lett, ezért cserébe adta dereka karcúságát. De szabad, független nő, nem tartozik elszámolással senkinek: legfeljebb, ha ő zsarnokoskodik mások felett, mint egykor rajta gyakorolt zsarnokságot a szokás, az illem és a társadalmi törvény.

Vivie független asszony lett Raffai Sarolta darabjában, vagy nevezzük őt Rozikának, hiszen inkább a móríci regényalakkal tartja Bözse asszony a rokonságot. Inkább? Ki tudja? Magyar színpadon Vivie és Rozika rokonok maradnak, ameddig nem érkeznek új színésznők, új fiatalok, akik eltörlik Mészáros Ági művészi teljesítményét, vagy ameddig a mi nemzedékünk el nem felejtí alakításait, és azért felejtí el, mert már semmi másra sem emlékezhet többé.

Warren Vivie és Rozika rokonok maradnak számomra Mészáros Ági okán, aki közörsre fogalmazta különböző egyéniségüket és különböző sorsukat. S nem színészi stílusa vagy technikai eszközei folytán érezte meg c két leányalak közösségét, hasonlóságát. Hanem az emberi, az asszonyi szabadságvágyak rokonsága folytán: Mészáros Ági mindkét alakítása a kötöttségek közül kitörni vágyó, lábán szabadon állni akaró leányt mintázta meg s csak annyiban különbözött egymástól a két alak, amennyire az Úri muri a Warrenné mesterségétől vagy egy summáslány egy előkelő intézetbe járt angol úrikisasszonytól: s e kettő korántsem esik annyira távol egymástól, mint hinnők. Több a közös bennük, mint az, ami elválasztaná őket.

Vivie megöregedett, de megőrizte hangjának kántálós-édes dallamát.

Rozika is megöregedett, de megtartotta almaarca kislányos ártatlanságát.

Vivie és Rozika ma ősz színpadi haját visel és olyan ruhákat, amik egész testét beborítják, nem hagyván szabadon semmi mezten felületet.

Vivie-t ma Mrs. Toothe-nak hívják és Rozika mai neve Láng Dezsóné. Vivie ma is függetlenségéért küzd, de amit érezni lehetett a Warrenné utolsó felvonásában, ahol feminista törekvéseit mindig is nagyon ridegnek, érzelmentesnek és számítóan kegyetlennek találtuk:

most bebizonyosodott. Vivie anyja mesterségét folytatja. Vivie kuplerosné lett. De a finomabb fajtából. Nem védtelen lányokat zsákmányol ki, hanem tisztas úriasszonyokat fog be munkára, akik megszádltek a *credit* lehetőségeitől, a jóléti társadalom csapdjától. Rozika pedig elfelejtette már (vagy csak halványan emlékezik), miként is kezdte meg pályáját: a parasztnaiva, a *cuuuukorért* móri-káló kapáslány mára komoly kereskedő-asszony lett és azoknak az életformáját igyekszik utánozni, akiknek szeretője volt egykoron. Rozika ma már olyan kegyetlen és hideg, mint Rhédey Eszter.

Mondhatnák: véletlen ez, hogy Mészáros Ági húsz évvel később ilyen szerepeket játszik, mint most Albee vagy Raffai Sarolta darabjában. De nem véletlen. Higgyünk a színészi életmű, a színészi egyéniség egységében és folyamatosságában. Aki húsz éve a „tisza” és „ártatlan” szerepkör alakjait annyi belső szépséggel elevenítette meg, annak már akkor is tudnia kellett a másik oldalról, a romlás lehetőségeiről, a lesúlylyedés iszonyatáról, a mélyre zuhanva felemelkedés undoráról. Egyazon alak két véglete ez - ha nem is végletesen valósította meg: a tisztában is jelen voltak a romlás színei és a romlottban is látni az egykori tisztát - és drámai feszültséget ad a színészi életmünek.

Minden tehetséges színész magában hord egyetlen erős alakot -. mint Mészáros Ági hajdan Rozikát és Warren Vivie-t - és magában hordja egyben ennek ellentétét is. És az a jó gazdálkodás a színészi egyéniséggel, amikor fölváltva és fokozatosan bontakoztatják ki mind a két végletet.

Ki találta föl a Földgömböt?

Az ember tragédiája operai előadásán a Földgömb egy születén játszódik le az emberiség történelme. Érdekes ötlet, plasztikus találat. Dicsérték is a kritikák, de az ötlet nem a díszlettervezőé, még csak nem is a rendezőé, aki már prózai színpadon is alkalmazta a föld-szeletmegoldást. Nagy Elemér alkotása ez, aki az 1933-as Triennale di Milano alkalmával mutatta be makettjét, mely színházi megvalósításra az ő neve alatt sosem került. Nem tartjuk a felhasznált gömbfelület-színpadot művészi lopásnak, sem szellemi tulajdon elorozásának. Közös műveltségi kincsek ezek: szabadon használhatóak. De erkölcsi kötelessége fölhasználójának jelezni valami módon

- ha másként nem, hát egy újságnylatkozat erejéig -, hogy kinek köszönhető az okos megoldás, kit illet a találat elsőbbsége. Hogy ezt elmulasztják máskor is megtenni: az művészeti életünk köz-erkölcsének hanyatlását jelzi.

Egy Goldoni-komédiát fordítója szöröstül-böröstül ártírt, megváltoztatta a cselekményt és némiképp a müben rejlő bölcseletet is, és elmulasztotta jelezni, hogy ő nem csupán fordítója, de átdolgozója is a drámának.

Más kérdés azután, hogy az átdolgozás tényét egyetlen kritikusról kivételével nem vették észre a színbírátlók.

Ez viszont közműveletlenségünk növekvését tanúsítja.

Borospalack a széken

Kicsiny borospalack fogadja a vidéki színház nézőit az évadnyitó előadáson. Ajándék az igazgatóságtól. Kedves meglepetés. A borospalackot előbb ölbe veszi az ember - csúszni kezd, legurul. Majd a földre állítja. Itt minduntalan belerüg. Zsebre vágja végül és kényelmetlenül, kidagadó zsebekkel tölti a szünetet is.

Hát semmiképp nem szabad kedveskedni a nézőnek? De igen. Jó előadásokat kell csinálni.

Hát azonkívül? Azonkívül keveset lehet tenni. Gyurkóék színházában a szünetben mosolygós kisasszonyok tálcskákkal sétálnak a nézők között és cukorkát kínálnak. Ezt lehet. Ez jó. Ez annak a jelzése, hogy vendégségben vagy nálunk, és még a szünetben is vendégünk vagy: nem engedünk ki baráti körünkből. Ez más, ez nem borosflaska-ügy. A vörösbors üvegecskének olyan íze van - a bornak nem tudom, milyen, mielőtt megihattam volna, elvesztettem-elkallódott --, mintha egy rideg kereskedelmi cikket reklámfogással akarnának terjeszteni. Préseltkép a csokoládészelet papírborítója alatt. Játékszarvas vagy kiskacsa a mosóporos dobozban.

Meztelen a király nyaka

Napbarnította arc, pirospozsgás orcák, szélcserzette arcbőr ... és a színész nyaka meztelen. Keltségstaszínüen fehéres. Nem föstötö le a bőrét, csupán az áll-kapcsáig. Kiábrándító látvány a színpadon a félig festett színész. Olyan, mint egy lakószoba, amelynek csak három falát festették ki, a negyediken ott a csörepedés nyoma.

M. G. P.